

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної та практичної психології

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Збірник наукових праць викладачів та студентів

Випуск 1

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2015

*Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол №5 від 11.12.2015р.)*

Рецензенти:

С.М. Симоненко – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського

В.О. Климчук – кандидат психологічних наук, професор кафедри психології Українського Католицького Університету

Л.П.Бутузова – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка

П49 Прикладні аспекти психології особистісного зростання. Збірник наукових праць студентів та викладачів. Випуск 1. / За ред. Л.П. Журавльової, Н.Ф. Портницької, Ю.Ю. Дем'янчук. – Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. 2015. – 130 с.

У збірнику наукових праць «Прикладні аспекти психології особистісного зростання» представлені результати науково-дослідної діяльності викладачів кафедри та результати роботи студентських психологічних гуртків та проблемних груп.

Статті подано в авторській редакції.

ЧИННИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

1.	Гавриловська К. Психологічна складова нормативно-правової регуляції поведінки особистості.....	6
2.	Дем'янчук Ю. Використання методів арт-терапії у роботі практичного психолога.....	9
3.	Котлова Л. Психологічний аналіз учбових конфліктів.....	11
4.	Котлова Л., Саух Т. Теоретичний аналіз факторів задоволеності шлюбом подружжя.....	15
5.	Кириченко В. Психологія споживчої поведінки.....	17
6.	Кулаковський Т. Формування підприємницьких компетенцій як завдання практичної психології.....	24
7.	Литвинчук А. Місце емпатії в структурі екологічної самосвідомості особистості.....	29
8.	Мазяр О. Психологічний експеримент І.О. Сікорського.....	33
9.	Можаровська Т. Особливості розвитку екологічної свідомості у підлітковому віці.....	35
10.	Фальковська Л. Архетип справедливості в українських казках.....	37
11.	Шмиглюк О., Зарицька Б. Теоретичний аналіз проблеми самосвідомості у психологічній науці.....	40

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: ВІКОВІ ТЕНДЕНЦІЇ

12.	Гавриловська К., Скрицька К. Чинники формування інтернет - залежності в юнацькому віці.....	43
13.	Гавриловська К., Шаховець Ю. Особливості емоційної сфери дітей з синдром Дауна.....	45
14.	Котлова Л., Бродовська А. Аналіз результатів дослідження прояву шкільної тривожності молодших школярів з різним рівнем навчальної успішності.....	47
15.	Котлова Л., Дідківська В. Зв'язок рівня комунікативності та інтернет – залежності в юнацькому віці.....	49
16.	Кирильчук І. Дослідження ціннісної сфери школярів при переході з молодших до середніх класів.....	51
17.	Кириченко В., Яцинюк Д. Психологічні особливості споживчої поведінки молоді.....	57
18.	Портницька Н., Войцехівська Ю. Гендерні особливості	

	стратегіальних тенденцій розвитку творчих здібностей у молодшому підлітковому віці.....	60
19.	Портницька Н., Долінчук І. Порівняльний аналіз ефективності опитувальників та психосемантичних методів у вивченні образу майбутнього подружнього партнера у юнацькому віці.....	64
20.	Портницька Н., Хомутовська О. Особливості прояву самостійності підлітків залежно від стилю материнського виховання.....	67
21.	Портницька Н., Чупріна С. Образ ідеальної дитини у свідомості батьків підлітків.....	69
22.	Савиченко О., Манілов Ю. Вікові особливості сприймання політичної реклами.....	71

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ РАКУРС

23.	Весельська А. Вплив особистісних характеристик на розуміння музичних творів.....	75
24.	Гавриловська К., Зверева І. Особливості мотиваційної сфери військовослужбовців.....	78
25.	Гавриловська К., Опанчук Т. Психосемантичні характеристики образу кохання у масовій свідомості.....	80
26.	Гавриловська К., Роїк І. Порівняльний аналіз емоційних станів молодих матерів із різним соціальним статусом.....	83
27.	Котлова Л., Драган С. Аналіз гендерних особливостей ставлення до грошей у студентському середовищі.....	86
28.	Котлова Л., Гарбовська І. Порівняльний аналіз ставлення чоловіків та жінок до поняття «конфлікт».....	88
29.	Котлова Л., Ковальчук В. Динаміка професійної мотивації студентів-психологів першого і п'ятого курсів.....	92
30.	Котлова Л., Ковтун В. Дослідження рівня комунікативної компетентності студентів-психологів 1 та 3 курсу	94
31.	Котлова Л., Осінчук Л. Дослідження стилів поведінки в конфліктній ситуації в студентів з різним соціометричним статусом у групі.....	98
32.	Кириченко В., Божук І. Ефективність використання елементів еротичності у рекламі.....	100
33.	Мазяр О., Міліневська Е. Суперечності між декларованими цінностями та реальною поведінкою студентів гуманітарних спеціальностей.....	102

34.	Савиченко О., Дубова С. Розвиток мотивації досягнення студентів в умовах неформальної освіти.....	106
35.	Тичина І., Листопадська М. Професійний вибір в уявленнях сучасних старшокласників.....	108

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ТА СУПРОВОДУ

36.	Гречуха І. Ціннісна підтримка літературно обдарованих старшокласників: на прикладі роботи українських та польських літературних осередків.....	112
37.	Дем'янчук Ю., Шмиглюк О. Структура психологічного портрету дитини у роботі з проєктивними техніками.....	116
38.	Загурська І. Кризові моменти в розвитку самооцінки першокласників.....	118
39.	Кирильчук І., Черняєва В. Психометрична характеристика тесту визначення рівня навчально-пізнавальної активності студентів ВНЗ.....	122
40.	Тичина І., Байдюк А., Жигун Ю., Кухарчук В., Лобода О. Рефлексія досвіду тренінгової роботи з дітьми, що потребують корекції розумового розвитку.....	125

Професійна приналежність	«Спокійні», але щоб приносили прибуток (програміст, приватний підприємець)	Пов'язана із фінансовою сферою (лікарі-20%, військові - 13%, юристи - 27%).	Будь-які професійні вподобання чи різноманіття бажаних професій (журналіст, архітектор)	Бажані професії – бізнесмени– 40%, депутати- 13%, стоматологи-7%.
«Я» у стосунках	Важливість особистісної ідентифікації з партнером			

Список використаної літератури

1. Андреева Т. В. Семейная психология: Учеб. пособие. — СПб.: Речь, 2004.— 244с.
2. Бурлачук Л. Психодиагностика. — СПб.: Питер, 2002. — 352 с.
3. Лысова А.В. Психология семьи. Часть 2., Владивосток, Издательство дальневосточного университета, 2003. — 120 с.
4. Петренко В.Ф. Экспериментальная психосемантика: исследования индивидуального сознания // Вопросы психологии. — 1982. — №5. — С. 23.
5. Шнейдер Л. Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. — М.: Апрель-Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. — 768 с.

Наталія Портницька

кандидат психологічних наук, доцент

Оксана Хомутовська

студентка III курсу

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ САМОСТІЙНОСТІ ПІДЛІТКІВ ЗАЛЕЖНО ВІД СТИЛЮ МАТЕРИНЬСЬКОГО ВИХОВАННЯ

Людина стає особистістю в процесі соціалізації. Першим інститутом, який її здійснює є сім'я, де формуються звички, інтереси, погляди, установки та в межах якої відбувається відпрацювання способів взаємодії з оточенням (Е.Ейдемільер). Різні стилі виховання сприяють формуванню різних особистісних якостей. Соціокультурні особливості держав пострадянського простору виявляються у тому, що найбільше часу вихованням дитини займається матір, а батько – забезпечує сім'ю (В.М.Дружинін).

Однією з тенденцій підліткового віку є значний розвиток вольової сфери Як вказує А.І. Висоцький зазначає, що знижується дисциплінованість, витримка, самоконтроль, що обумовлено як психологічними, так і фізіологічними процесами організму, посилюється прояв впертості, сміливості, патріотизму. До кінця підліткового віку вольова сфера вже практично сформована.

У працях О.Бодальова, М.Боришевського, С.Броді, Т.Говорун, І.Добрякова, О.І.Захарова, С.В.Ковальова, А.Я.Лічко, А.Співаковскої, В.Столінавідзначається залежність психічного розвитку та формування особистості дитини від батьківського ставлення, стилю виховання, стратегій та стилів сімейної комунікації та взаємодії. Традиційною для зарубіжної психології є думка, що визначне значення для розвитку дитини має характер взаємин з матір'ю (Дж. Боулі, Е. Еріксон, Д. Віннікот, І. Валітова, Е.С. Шефер і Р.К. Белл).

Однак, недостатньо дослідженою залишається проблема впливу стилю материнського виховання на самостійність підлітків. Це зумовило вибір теми дослідження «Особливості проявів самостійності підлітків залежно від стилю материнського виховання».

Ми припустили, що підлітки, які виховуються в умовах материнської гіперпротекції матимуть низький рівень розвитку вольових якостей. Під гіперпротекцією ми розуміємо стиль сімейного виховання, де батьки приділяють дитині дуже багато часу, сил та уваги, виховання дитини стало для них центральною справою життя.

Вибірка становила 184 особи, у тому числі 92 підлітки, віком від 11 до 14 років, та 92 матері. Дослідження проводилося у два етапи:

- I етап - діагностика сімейних стосунків (за методикою АСВ Е. Ейдеміллера). На основі отриманих результатів здійснено формування вибірки: сім'ї, де у материнському ставленні діагностувалася гіперпротекція –15 сімей.
- II етап – самооцінка підлітками та експертне оцінювання маєрами вольових якостей підлітків за критеріями ініціативність та самостійність. З цією метою використано методи самооцінки вольових якостей та експертного оцінювання вираженості цих якостей (А.І.Висоцький).

Вивчення вольових якостей підлітків здійснювалося на основі модифікації методики Н.Е. Стамбулової «самооцінка вольових якостей студентів-спортсменів» за шкалами ініціативність та самостійність. Було виявлено, близько 85% досліджуваних демонструють низький прояв як вираженості, так і генералізованості вольових якостей.

Аналіз результатів експертного оцінювання вольових якостей підлітків свідчить про тенденцію до приписування підліткам з боку матерів більшої самостійності, порівняно із результатами самооцінки. Так, близько 80% матерів свідчать про помірний розвиток вольових якостей власних дітей, 15% – значно завищують оцінку, і лише 5% – вказують на низький рівень прояву. Такі розбіжності в самооцінці та експертному оцінюванні можуть свідчити про взаємно зручні позиції у дитячо-батьківському спілкуванні:

захисна раціоналізація недостатньої самостійності підлітків з боку матерів та небажання збільшувати самостійність, залишаючись в позиції дитини, з боку підлітків. Середній рівень самостійності підлітків, визначений матерями, свідчить про те, що їх цілком задовільняє ситуація, вони не прагнуть розширювати самостійність дітей, а отже сприяти їх дорослішанню. Таке стимулювання «дитячої» поведінки може бути однією з причин загострення стосунків. Окрім того, для таких матерів навіть найменші прояви самостійності дитини є ознакою її самостійності.

Перспективами подальших досліджень є вивчення розвитку вольових якостей підлітків в умовах інших стилів материнсько-дитячої взаємодії.

Наталія Портницька

кандидат психологічних наук, доцент

Світлана Чупріна

студентка III курсу

ОБРАЗ ІДЕАЛЬНОЇ ДИТИНИ У СВІДОМОСТІ БАТЬКІВ ПІДЛІТКІВ

Підлітковий вік - це період становлення взаємин з дорослими (Едуард Шпрангер). Підліток прагне самостійності, претендує на нові права, визнання та схвалення (Л.І.Божович, Л.Ф.Обухова, І.С.Кон). Батьки та батьківське ставлення впливає на розвиток самосвідомості підлітка. Найбільш патогенним, на думку В. І. Гарбузова, виявляється вплив неправильного виховання в підлітковому віці, коли фруструються базові потреби цього періоду - потреби в автономії, повазі, самовизначенні, досягненні, але більш розвиненою потребою у підтримці та приєднання (сімейному «ми»).

Батьківське ставлення є чинником формування уявлень підлітків про перспективи власного розвитку (В.В. Столін). Образ ідеальної дитини у свідомості батьків визначає змістове наповнення ідеального образу Я у підлітків. Ми припустили, що будуючи образ ідеальної дитини, батьки вказуватимуть на навчальну успішність та слухняність, в меншій мірі звертаючись до моральних чи емоційних характеристик.

Для перевірки припущення нами проведено дослідження образу ідеальної дитини у свідомості батьків підлітків за допомогою асоціативного експерименту. В дослідженні брали участь 40 осіб ((20

Збірник наукових праць викладачів та студентів

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Випуск 1

Укладачі Журавльова Л.П., Портницька Н.Ф., Дем'янчук Ю.Ю.

Художнє оформлення обкладинки Кириченко В.В.